

ДОРОГАМИ СОРОКРІЧЧЯ

1926-1966

СОЮЗ УКРАЇНОК КАНАДИ

ДОРОГАМИ СОРОКРІЧЧЯ

опрацювала

Наталя Левенець - Когуська

Переклала на англійську мову

Со́ня Ці́пивник, В.А., В.Ед., М.Ед.

Гамільтон - Торонто - Вінніпег

1 9 6 7

*Видано заходами і коштом
СОЮЗУ УКРАЇНОК КАНАДИ
в рік ювілею 100-річчя Канади
і 40-річчя організації.*

Друковане в друкарні
Видавничої Спілки Тризуб, Вінніпег,
1967

ВСТУП

Ювілейним З'їздом, який відбувається в цім 1967 році в Торонто, організація Союз Українок Канади завершує своє сорокріччя. Є це важкопройдений шлях наполегливої громадської праці української жінки, об'єднаної у своїй власній жіночій організації.

Цю історію українська жінка творила в інших умовах як наші: В невигодах, при обмежених матеріальних достатках як в родині, так і в громаді, при початкових будовах громадських будинків, церков, інституцій і при дуже слабій комунікації.

Початки Союзу зродились в Західній Канаді. Лише невеликий гурток освічених молодих жінок і дівчат: студентки-Могилянки та учительки державних шкіл взяли до організації праці. Членство формувалось з поселенських родин по фармах. Жінка була першою помічницею свому чоловікові при господарстві, що було відділене мільями від сусідів, від громади, від світу. Одиноким радісним промінням в її житті була надія на кращу долю її дітей і спогади про рідний край.

З сірих буднів і безлюддя, організація вивела українську жінку за пороги хати, вказала їй стежку до громади. Все це було для неї нове, незвичне. Організація жінок!.. Тут вперше українська жінка почула, що вона потрібна громаді, свому народові, що вона повинна послужити й Канаді, як громадянка, бо тут вона та її родина знайшли свободу, що ноша, в якій вона приїхала то краса народної

творчості, що рідні звичаї свят, обряд і віра належать до тисячолітньої культури її народу, що рідну мову, якою вона говорить треба берегти і навчати нею дітей, що вона не мусить і не повинна нічого свого зрікатися, що організація стане на сторожі рідного життя і не дозволить її дітям губитися по чужих дорогах...

Так багато нового і цікавого! І почуття меншеварто-сти, якого зазнавала українська жінка від чужих, а не рідко й в рідній хаті, уступає місце самовартости, родить-ся іскра довір'я до власних сил, душевну самотність засту-пає радість гурту, товариства. Тут вона ступає першими несмілими кроками в широкі дороги свого суспільства, стає його повновартним членом.

Сорок років ділить нас від того часу, коли гурток провідних жінок в Саскатуні покликав до життя цю пер-шу в Канаді українську жіночу організацію. І завданням цієї короткої, в скупченій формі книжечки подати важли-віші дати та досягнення за останніх сорок років. Обширно написана історія „Чверть століття на громадській ниві” по-явилась 1952 року.

ІНІЦІАТОРКИ СОЮЗУ УКРАЇНОК КАНАДИ

Перша думка про потребу центральної жіночої організації виникла 1923 року, коли, за ініціативою провідних жінок в Саскатуні заіснувало жіноче товариство ім. Ольги Кобилянської та проявило себе успішною працею. До нього зверталися вчительки, вихованки Інституту ім. П. Могили, що вчителювали в державних школах в українських околицях, за вказівками про організування і ведення жіночих товариств. Думка про потребу центральної жіночої організації жевріла, розросталася і притягала увагу таких провідних одиниць як: Савеля Стечишин, Тетяна Кройтор, Харитя Кононенко, Марія Мадюк, Дарія Яндова, Леонія Слюзар, Анастасія Грецук, Марія Гринюк та інші. На цю тему появлялися в „Українському Голосі” статті. 1926 року сформовано Ініціативний Комітет, до якого входили: Савеля Стечишин, Марія Мадюк, Дарія Яндова і Марія Гринюк.

Старанням цього Комітету було скликано перший з'їзд українського жіноцтва Канади, який відбувся 1926 року в грудні під час Народного З'їзду, що його від 1916 року скликав кожного року Інститут Петра Могили в Саскатуні.

Хоч історія Союзу Українок Канади датується від першого з'їзду та сформування першого центрального проводу, однак сягає вона далеко глибше, в ранні піонерські часи. В західній Канаді існували при Народніх Домах жіночі товариства, які опісля ставали відділами Союзу.

Ініціативний Комітет провів цілорічну підготовчу працю для скликання першого жіночого з'їзду. Поза Ініціативним Комітетом зустрічаємо імена жінок, які багато причинились до організаційного руху серед українок Канади:

Ольга Савчук, Ганка Романчич, Ольга Свистун, Євгенія Козяр, Катерина Міськів (Пукіш), Анна Стасів (Чепесюк), Анна Підручна, Анастасія Григорчук, Анна Арабська та інші.

ПЕРШИЙ З'ЇЗД

При кінці грудня 1926 року в одній з заль Інституту Петра Могили в Саскатуні зібрались на свою першу сесію сто жінок разом із студентками Інституту, Могилянками. Головою з'їздових сесій була Савеля Стечишин. Її слово до зібраних було моментом тріумфу. Успіх проведеної праці окрилював організаторок та учасниць. Сподівання вивести тисячі жінок з сірих буднів піонерського життя на дорогу творчої громадської праці, давали добрий початок.

На цім першій з'їзді було чотири доповіді, які накресливали програму діяльності цілої організації. Їх виголосили провідні одиниці в такому складі: Анна Стасів — „Потреба жіночої преси”, Марія Мадюк — „Роля жінки у світовім поступі”, Савеля Стечишин — „Жіночий рух на Україні” і Ольга Свистун — „Вартість і завдання жінки”.

На цім з'їзді такі жіночі товариства вписались до Союзу Українок Канади: Товариство ім. Ольги Кобилянської — Саскатун, Товариство Доньок України — Реджайна, Саск., Т-во ім. Ольги Кобилянської — Мічам, Саск., Товариство ім. Ольги Кобилянської — Витків, Саск., Товариство ім. Ольги Кобилянської — Гудів, Саск., Товариство ім. Лесі Українки — Капон, Алберта, Товариство ім. Ганни Барвінок — Вонда, Саск.

Для запевнення успіху праці новосформованої центральної організації, з'їзд уважав за відповідне вибрати дві самостійні ексекутиви і розмежувати їх обов'язки територіяльно, щоб таким способом досягнути якнайбільше розвинених по Канаді українських колоній та уможливити ближчий зв'язок з провідними жінками на місцях, бо в тодішніх часах транспортація створювала свої окремі труднощі. Отже перший центральний провід Союзу Укра-

інок Канади складався з членок з двох головних осередків. Один був у Вінніпезі і діяв від Манітоби на схід і до нього входили: Ольга Свистун, Ганка Романчич і Ольга Савчук. Другий осередок був у Саскатуні в Інституті ім. П. Могили та охоплював Саскачеван і західню Канаду. В його складі були: Савеля Стечишин, Марія Мадюк і Дарія Яндова. Згодом показалося, що такий розподіл непрактичний і на наступнім з'їзді осідком централі став Саскатун.

Союз Українок Канади це перша в Канаді самостійна українська жіноча організація. В її члени могла вписатись кожна українка без рижниці її віровизнання. В рік по своїм сформуванні організація увійшла в склад Союзу Українців Самостійників за статусом федерації, зберігши всі свої права, вибором власного центрального проводу, адміністрацією і окремим статутом. Найвищою законодавчою установою організації є її головний з'їзд. На нім делегатки відділів і центральний провід вирішують всі головні справи організації. Правосильности з'їзду підпорядковуються відділи, членство, включно з центральним проводом.

Організація за сорок років зросла числом відділів і членства. Відділи Союзу знаходяться в п'ятих провінціях Канади: В кожній провінції є провінціальна езекутива для помочі центральній управі: в Бритіш Колумбії, Алберті, Саскачевані, Манітобі, Онтаріо і Квебек мають пров. езекутиву спільно під назвою Східної Канади. В рік 40-річчя Союз Українок Канади об'єднає 150 жіночих відділів, з поважним числом членства.

Осідок центральної управи Союзу знаходився у свій час в чотирьох головних осередках Канади: Саскатуні, Едмонтоні, Вінніпезі, а тепер в рік ювілею вже четвертий рік в Торонто-Гамілтоні.

ОСВІТА

„В освіті наша сила!“ — це клич, що його був підняв Союз Українок Канади. Жіночі товариства, вступаючи у відділи Союзу, фактично ставали школами дорослих. Ос-

вітня програма широка й різноманітна. Вона складалась з товариських сходин, спільного читання, доповідей, святкувань роковин письменників, історичних роковин, публічних бібліотек, гуртків книголюбів, дебат, дискусій, театральних вистав.

Союз Українок Канади перший увів 1928 року свято День Матері між українцями, надаючи йому своєрідного українського характеру. Коли інші народи в Канаді, Америці вшановують День Матері в родині, то Союз Українок Канади, крім родини увів його і в громаду. Тут лежала ціль громадського виховання українки, як матері у її важливих обов'язках. В святкових концертах виступають шкільні діти, молодь, але головною точкою програми є реферат, або доповідь, в якій обговорюється завдання української жінки, матері та її виховні обов'язки.

В програму святкувань Союзу Українок входять роковини народження таких видатних жінок України: Лесі Українки, Ольги Кобилянської, Наталії Кобринської, Софії Русової, Княгині Ольги, Княгині Ярославни, Олени Пчілки, Марії Маркович, Ганни Барвінок, Ольги Басарабової, Олени Теліги. Це імена визначних жінок України, що їх жіночі товариства, відділи Союзу обрали собі за патронки.

Роковини Т. Шевченка, І. Франка, В. Стефаника, Ю. Федьковича, Свято Державности, Першого Листопада, Свято Книжки, День Подяки — це роковини в яких членки Союзу беруть активну участь спільно з іншими організаціями.

Почавши в 1927 році, Союз Українок Канади редагує Сторінку в „Українським Голосі”, яка появлялась кожного тижня аж до 1960 року, коли організація започаткувала власний журнал-місячник „Промінь” на 32 сторінки.

Союз Українок Канади заохочує молодь до вищих студій, до закінчення формальної освіти в канадійських колегіях і університетах. 1955 року організація ухвалила давати стипендії українським студентам університетів в Алберті, Саскачевані і Манітобі за найкращі досягнення в

науці, а в цім за написання наукової, або актуальної теми в українській мові. Поважне число відділів в Західній Канаді виплачує окремо нагороди учням своєї місцевої школи і дає відзначення за українську мову в державних школах в провінціях Алберти, Саскачевану і Манітоби.

Белике число українських дівчат побирає вищі студії в учительських семінарах, на комерційних курсах, на курсах медсестер, на університетах українські дівчата є на ріжних факультетах; найбільше з них беруть курс домашньої економіки, інші студіюють хемію, проходять курси фармацевтики, загальні науки та педагогію.

За науку в курсах українознавства, які відбуваються літною порою по більших осередках, Союз виплачує нагороди студентам за найкращі оцінки в досягненні предметів, які викладаються. Для підкреслення важливости вищої освіти серед молоді, Союз уводить в 1960 році свято День Українського Студента; воно припадає восені, коли студенти з'їдуться на науку. Для них організація улаштує святочну вечерю-бенкет, на якій студенти є запрошеними гостями, а в програму входять короткі промови визначних гостей.

ГРОМАДСЬКЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДІ

Громадське виховання молоді на добрих горожан Канади та майбутніх членів української спільноти належить до програми діяльности Союзу Українок Канади. Ще 1931 року, за почином жіноцтва зорганізовано Союз Української Молоді Канади. Була це перша і дуже рухлива українська молодеца організація. Вквортці СУМК стає одною з складових організацій СУС. Союз Українок далі помагає молоді в її організаційній роботі фінансами, програмами, помагає влаштуувати з'їзди, джемборі, проводить конкурси, драматичні змагання, пописи в красномовстві, в контестах на королеву.

В 1954 році Союз Українок Канади занявся доростом молоді, зорганізувавши Молодші Відділи СУМК у віці між

12—15 років. Вся праця скерована на те, щоб приготувати цей доріст для вступу в члени СУМК. Програмою праці керує інструкторка Союзу, випрацьовує проєкти, програми, в які входять: спів, драма, штука, деклямації, народні танці, спорт, вправи, навчання ручного мистецтва — вишивки, писанки, різьба, пописи в контестах. Вік доросту закінчується з 15 роком і членів з певною формою переводять до старшої групи СУМК.

В 1954 році, по більших містах організація започатковує дитячі садочки.

Літнім відпочинковим оселям і курсам українознавства Союз Українок Канади присвячує багато праці. Членки виїжджають з дітьми на оселі в цілях догляду, працюють там, допомагають виховникам. Союз оплачує незможним студентам побут на оселях або курсах, дає нагороди за добрі пописи в науці.

Літні оселі, якими зацікавлений Союз Українок є: Зелений Гай і Соняшний Купіль в Саскачевані, Барвінок в Алберті, Веселка в Манітобі, Київ і Золота Брама в Онтаріо, Св. Софії в Квебеку, Курси Українознавства в Колегії Св. Андрея у Вінніпезі, оселі Київ у Торонто та Інституті Св. Івана в Едмонтоні.

Релігійному вихованню Союз Українок Канади присвячує окрему увагу. В недільних школах Української Греко-Православної Церкви навчають членки Союзу, опікуються тією школою, улаштовують дітям Свят-Миколаївські вечорі та інші виступи.

УКРАЇНСЬКЕ НАРОДНЕ МИСТЕЦТВО Й МУЗЕЙ СОЮЗУ

В сорокріччя організації Союз має свій власний музей, який започатковано в Саскатуні 1936 року та поважно пророблену працю на полі українського народного мистецтва. Головний музей, покищо, приміщується в Інституті Петра Могили в Саскатуні, а чотири філії музею в таких містах: Банкувері, Едмонтоні, Вінніпезі і Торонто.

В головнім музеї і філіях знаходяться тисячі експонатів, зібрані від українських поселенців в Канаді, інші закуплені в Україні, а ще інші спеціально зроблені для музейної колекції членками організації. В музеях Союзу знаходиться найбільше частин народної ноші, цілі комплекти повітових строїв, вишивки, ткани килими, рушники, налавники, обруси, правдиві корали, образи святих, старинні видання, журнали, господарські вироби і хатні господарські речі, українська хата в мініатюрі роботи піонера Петра Зварича, ткацький варстат, коловороток та інше.

Першу збірку вишивок до музейної колекції закупив Союз Українок Канади від Ганки Романчич 1936 року. Ці вишивки вона привезла з України. Відтоді, Союз постійно працював над збіркою до музею. 1938 року на з'їзді в Саскатуні була перша вистава музейних експонатів в окремій кімнаті Інституту Петра Могили. Офіційне відкриття Музею відбулось 1941 року. Перша філія музею Союзу постала в Торонто 1944 року і в той самий час в Едмонтоні. Третя філія була відкрита у Вінніпезі 1950 року, а у Ванкувері 1956 р.

Праця Союзу Українок в ділянці ручного народного мистецтва почалась рівночасно з організацією. На другім з'їзді 1927 року на цю тему промовляла Савеля Стечишин. Тривогу серед українок викликало було те, що на канадійських виставах ручних робіт, що їх організували Кенедієн Генді Крефт Гилд знаходились українські вишивки під відділом російських ручних робіт. Цю опінію Союз Українок переборов і зліквідував тим, що організація почала брати участь у таких всеканадійських виставах, даючи цюнайкращі вибрані вишивки і тканини.

В програму діяльності, видану 1936 року Союз включив навчання стібів, правильности українських кольорів, передплатив журнал „Нова Хата”, що виходив в Україні, увів звичай традиційної української писанки, виготовив лекції про стилізовану українську повітову ношу різних частин України і дав зразки примінення української вишивки до модерного убрання.

Ось що пише про цю програму ювілейна книжка Союзу:

Ця програма відкриває глибоке джерело з народно-творчої скарбниці. Стіби, крім хрестикових, мережки, скерована знову увага на плекання естетичного смаку і додержання чисто народніх мотивів. Ткацтво. Організація стає на сторожі чистоти народніх строїв, що мають право на відрізнєння від себе лише в типових стилях кожного окремого повіту. В Канаді панувала, ще й досі подекуди панує хаотичність народної жіночої ноші, проти чого Союз Українок Канади виступив, а за методу поборювання, взявся поширювати стилеві повітові строї через показ тих строїв, і т. п. В тій програмі вперше поручено відділам збирати речі для музейної колекції Союзу, хоч думки про потребу музею нуртували вже від довшого часу серед провідних кол українських жінок.

Вслід за цією програмою, Союз Українок Канади опрацьовує проекти праці для дівчат, включивши широко розроблені взірці з різних ділянок українського ручного мистецтва. Цей проект для дівчат складався з 7-ми різних завдань для виконання і був розложений на один рік часу. Він почався літом 1936-го року, а мав закінчитися в 1937 році виставою на літнім З'їзді Союзу в Саскатуні".

Союз Українок Канади за час свого існування провів кілька центральних контестів вишивок, один з них найбільший був на воєнні цілі Канади, більше число провінційальних проєктів вишивок. Організація улаштувала сотні більших і менших вистав вишивок та музейних експонатів на з'їздах: головних, провінційальних і окружних, брала участь в загально-канадійських виставах, на яких членки одержували нагороди за найкращі вишивки.

В Канаді, завдяки організації Союзу розвинулось писанчарство. Сотки писанчарок перед Великоднем доставляють до крамниць писанки до продажу, на які все є великий попит. Українськими писанками захоплюються інші народи в Канаді, подивляючи красу і майстерність писанки.

Філія музею при пров. екзекутиві в Торонто в 1965 році розвинула ще одну ділянку на полі народного мистецтва — ляльки в стилізованій народній ноші. А на проєкт Сторіччя Канади видала першу серію поштівок — ляльки в стилізованій народній ноші в кольорах.

СПІВПРАЦЯ З УКРАЇНСЬКИМИ, КАНАДІЙСЬКИМИ І МІЖНАРОДНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

Союз Українок Канади за останні три десятиліття здобув собі широку популярність між канадійськими жіночими організаціями. Перші зустрічі Союзу Українок з провідними жінками Канадійської Національної Жіночої Ради відбулись в Саскатуні 1929 року. Там тоді відбувалась річна конвенція Ради. З тої нагоди українські студенти Інституту Петра Могили улаштували для делегатів конвенції музичний виступ. Зорганізованих українок, як горожанок Канади, зобов'язував контакт з жіночим англомовним світом, а по друге, це була одна з головних завдань Союзу Українок Канади: вести інформативну службу української справи серед народів вільного світу.

На з'їзді Союзу Українок Канади 1932 року обговорено питання можливості вступу в члени Ради, пороблено відповідні заходи і щойно 1939 року на річній конвенції Ради в Гамільтоні Союз Українок Канади був офіційно прийнятий як краєва організація в склад КНЖР. На цій офіційній припинанні Союз Українок формально заступала Калина Сакалюк. Наступного 1940 року на чергову конвенцію Канадійської Національної Жіночої Ради, яка відбувалась літом у Вінніпезі, була запрошена виголосити промову тодішня голова Союзу, Марія Ткачук з Саскатуну. По цій кожного року Союз бере участь в річній конвенції КНЖР, дає звіт про діяльність організації, яке кожного року поміщується в річній книжці Ради, поруч звітів інших канадійських крайових організацій.

В Нью Йорку 1946 року відбувалась повоенна конференція, яку скликали обидві Жіночі Ради — канадійська і американська. В цій конференції брали участь делегатки Рад — Південної Америки, Азії, Австралії й Європи. Приїхала голова ІЖР д-р Рене Жірод з Швейцарії. Була це перша повоенна конференція міжнародного значення.

Головним кличем конференції було: „Роля жінки у світовім замирєнні.” Одною з доповідачок, з рамени КНЖР-Ради була членка Союзу Українок Ганна Романчич. Вона промовляла на тему: „Економічні перешкоди у світовім замирєнні”.

Чергова конференція ІЖРади відбувалась 1947 року у Філадельфії, ЗДА. Були в ній зарєстровані 25 країн вільного світу. В конференціях цієї світової організації, згідно з її статутом, офіційними делегатками можуть бути лише представниці від Рад державних народів. В числі делегаток КНЖР була на цій конференції Ганка Романчич. Це була перша українка в складі делегаток Канадійської Національної Жіночої Ради.

Через посередництво КНЖР Союз Українок Канади бере участь ще в трьох конференціях Інтернаціональної Жіночої Ради: В Монреалі 1947 року серед делегаток КНЖР була голова Союзу Софія Васишин, у Стамбулі, Туреччина 1961 року — Галя Гнатишин і 1966 року з 10 делегаток КНЖР до Тегерану, Іран, було чотири членки Союзу: голова Союзу Анна Токарік, Катерина Міськів, Євгенія Козяр і Соломія Гавриш.

Інші канадійські і міжнародні жіночі організації, з якими Союз Українок був або є у контактї: Ди Асошієтед Кантрі Вимєнс оф ди Ворлд, Комітет Міжнародніх Взаємн (розв'язаний по війні), Канадійське Товариство Ручних Робіт (Кенедієн Генді Крефт Гилд), Кенедієн Велфейр Кавнсил, Асоціяція Канадійських Консументів. На перших організаційних зборах АКК. в Оттаві 1947 року, Союз Українок репрезентувала Анастасія Сарчук.

СПІВПРАЦЯ СОЮЗУ З ЗАГАЛЬНИМИ КАНАДІЙСЬКИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

Комітет Мистецтва і Музею Союзу Українок Канади, почавши з 1956 року, нав'язує контакт з недавно створєним в Канаді — Товаришенням Канадійських Музеїв (Кенедієн Мюзіум Ассосієшн) і щойно кілька років опі-

ся стає членом цієї організації. Даліше, Союз Українок Канади співпрацює з такими організаціями:

Червоним Хрестом, Комюніті Чест, Канадійським Відділом Об'єднаних Націй, Департаментом Державної Оборони Канади, Роком Світової Допомоги Воєнним Віженцям, Товариством Поборювання Недуги Пістряка, Туберкульозною Клінікою, Інститутом Сліпих, Крайовою Цивільною Оборonoю. Як видавництво журналу „Промінь”, Союз Українок вступив 1962 року в члени Федерації Канадійської Етнічної Преси.

ЗВ'ЯЗКИ І СПІВПРАЦЯ З УКРАЇНСЬКИМИ ЖІНОЧИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

Союз Українок Канади від самого початку, аж до другої світової війни був у контакті з Союзом Українок в Західній Україні, якого централія знаходилась у Львові.

В рік організування Союзу (1925) ініціаторки провели збірку фондів на висилку української делегації з Галичини на конференцію Інтернаціональної Жіночої Ради до Вашингтону, 1929 року другу збірку на делегатку до Берліну, а три роки пізніше знов збірка на делегатку до Марселі.

Року 1934 Союз Українок в Галичині скликав Перший Жіночий Конгрес в місті Станиславові, Західня Україна. На тім Конгресі Союз Українок Канади заступала Ганка Романчич. До важливих історичних подій того Конгресу належить ухвала створити Всесвітній Союз Українок. В 1937 році організується Всесвітній Союз Українок з головним центром у Львові. Головна Рада ВСУ покликала нашу організацію репрезентувати українське жіноцтво Канади. Союз прийняв це запрошення, привітав створення Всесвітнього Союзу Українок і негайно зголосив своє членство, та зайнявся поширенням журналу „Жінка”, на якого закупив був два уділи.

У зв'язку з розв'язанням польською владою Союзу Українок в Галичині і на Волині 1938 року, Союз Укра-

Інок Канади проводить протестаційні віча, висилає телеграми-листи до урядів Канади, Великої Британії, Польщі і Ліги Націй, домагаючись повернення організації прав на її існування.

Інші українські організації, з якими Союз вдержував зв'язки: Союз Українок Америки, Союз Українок в Чехословаччині, Рідна Школа в Галичині, Інваліди (Бувші Вояки Української Армії), Пласт, Матірний Союз Українок на Еміграції, Українське Православне Сестрицтво Америки. На Другім Світовім Конгресі у Філадельфії 1948 року, тодішня голова Союзу, Ольга Войченко, репрезентувала організацію.

Року 1948 організувався Комітет Українок Канади. Союз Українок Канади був одною з основуючих організацій. Інші крайові організації, що входили до КУК: Організація Українок Канади, Ліга Українських Католицьких Жінок, Жіноча Секція при Гетьманцях Державниках, яка по кількох роках зістала розв'язана. Пізніше до жіночого КУК вступила нова — Об'єднання Жінок Ліги Визволення України. Це ті красві організації, які становлять центральний Комітет Українок Канади. Комітет Українок Канади репрезентує себе перед урядом Канади і виконує деяку спільну всім організаціям працю, маніфестації, видання в перекладі на англійську мову твори Лесі Українки та інші видання.

Союз Українок Канади бере участь в конгресах Українців Канади, входить до Комітету Допомоги. У Виховній Комісії Українських Педагогів Канади в Торонто, 1966 року, в сесії до підготовки Світового Конгресу, виголосила доповідь заступниця голови Союзу Калина Сакалюк на тему: „Завдання українських жіночих організацій у вільному світі в ділянках релігійній, національній і суспільно-громадського виховання”.

В дирекції Колегії Св. Андрея у Вінніпезі через 15 років заступала Союз Українок Канади редакторка Н. Когуська.

ВОЄННА І ПОВОЄННА ПРАЦЯ

Від перших днів Канади у другій світовій війні 1939 року, Союз Українок Канади включився в працю на поміч державі у воєнних зусиллях. В резолюції з'їзду з 1939 року в грудні читаємо:

„З огляду на те, що Канада тепер знаходиться у воєнній стані, З'їзд постановляє, щоб централія Союзу Українок Канади, враз із своїми провінціальними езекутивами та відділами нав'язувала якнайтіснішу співпрацю і несла якнайбільшу поміч враз з іншими в Канаді товариствами, які займаються несенням помочі Канаді в теперішнім воєнним часі”.

І так на початку 1940 року організація провела кампанію спеціально на фонд купна амбулянс як дар державі від Союзу Українок Канади. Тож при кінці року Союз передає Департаментові Державної Оборони Канади в Оттаві \$1,977.68. За ці гроші Департамент купив амбулянс, на яким викарбувано напис, що це дар Союзу Українок Канади.

Того самого 1940 року, Союз зайнявся висилкою посилок воякам за море. Вслід за тим, організує висилку посилок до Української Військової Гостинниці в Менчестері, Англія, де знаходяться українські вояки канадійської армії. Висилка посилок до одної тільки Гостинниці в Англії за один рік війни коштувала \$2,500.00.

Відділи Союзу на місцях, від першого року війни, включились у місцеві комітети воєнної допомоги. Жіночі товариства самостійно улаштували чаї, з яких прихід передавали до спільних комітетів. Членство заангажувалось до праці в Червонім Хресті, виплітали светри, шили білизну і переводили збірки на Червоний Хрест. Дуже часто прихід з українських імпрез, Свята Книжки, Дня Матері, з концертів — все це передавалось на Червоний Хрест.

Союз Українок Канади зорганізував 1941 року проєкт вишивок на воєнні цілі Канади. Цей проєкт тривав

Інок Канади проводить протестаційні віча, висилає телеграми-листи до урядів Канади, Великої Британії, Польщі і Ліги Націй, домагаючись повернення організації прав на її існування.

Інші українські організації, з якими Союз вдержував зв'язки: Союз Українок Америки, Союз Українок в Чехословаччині, Рідна Школа в Галичині, Інваліди (Бувші Вояки Української Армії), Пласт, Матірний Союз Українок на Еміграції, Українське Православне Сестрицтво Америки. На Другім Світовім Конгресі у Філадельфії 1948 року, тодішня голова Союзу, Ольга Войценко, репрезентувала організацію.

Року 1948 організувався Комітет Українок Канади. Союз Українок Канади був одною з основуючих організацій. Інші крайові організації, що входили до КУК: Організація Українок Канади, Ліга Українських Католицьких Жінок, Жіноча Секція при Гетьманцях Державниках, яка по кількох роках зістала розв'язана. Пізніше до жіночого КУК вступила нова — Об'єднання Жінок Ліги Визволення України. Це ті красві організації, які становлять центральний Комітет Українок Канади. Комітет Українок Канади репрезентує себе перед урядом Канади і виконує деяку спільну всім організаціям працю, маніфестації, видання в перекладі на англійську мову твори Лесі Українки та інші видання.

Союз Українок Канади бере участь в конгресах Українців Канади, входить до Комітету Допомоги. У Виховній Комісії Українських Педагогів Канади в Торонто, 1966 року, в сесії до підготовки Світового Конгресу, виголосила доповідь заступниця голови Союзу Каліна Сакалюк на тему: „Завдання українських жіночих організацій у вільному світі в ділянках релігійній, національній і суспільно-громадського виховання”.

В дирекції Колегії Св. Андрея у Вінніпезі через 15 років заступала Союз Українок Канади редакторка Н. Когуська.

ВОЄННА І ПОВОЄННА ПРАЦЯ

Від перших днів Канади у другій світовій війні 1939 року, Союз Українок Канади включився в працю на поміч державі у воєнних зусиллях. В резолюції з'їзду з 1939 року в грудні читаємо:

„З огляду на те, що Канада тепер знаходиться у воєнній стані, З'їзд постановляє, щоб центральня Союзу Українок Канади, враз із своїми провінційальними ексекутивами та відділами нав'язувала якнайтіснішу співпрацю і несла якнайбільшу поміч враз з іншими в Канаді товариствами, які займаються несенням помочі Канаді в теперішнім воєнним часі”.

І так на початку 1940 року організація провела кампанію спеціально на фонд купна амбулянса як дар державі від Союзу Українок Канади. Тож при кінці року Союз передає Департаментові Державної Оборони Канади в Оттаві \$1,977.68. За ці гроші Департамент купив амбулянс, на яким викарбувано напис, що це дар Союзу Українок Канади.

Того самого 1940 року, Союз зайнявся висилкою посилок воякам за море. Вслід за тим, організує висилку посилок до Української Військової Гостинниці в Менчестері, Англія, де знаходяться українські вояки канадійської армії. Висилка посилок до одної тільки Гостинниці в Англії за один рік війни коштувала \$2,500.00.

Відділи Союзу на місцях, від першого року війни, включились у місцеві комітети воєнної допомоги. Жіночі товариства самостійно улаштували чаї, з яких прихід передавали до спільних комітетів. Членство заангажувалось до праці в Червонім Хресті, виплітали светри, шили білизну і переводили збірки на Червоний Хрест. Дуже часто прихід з українських імпрез, Свята Книжки, Дня Матері, з концертів — все це передавалось на Червоний Хрест.

Союз Українок Канади зорганізував 1941 року проєкт вишивок на воєнні цілі Канади. Цей проєкт тривав

два роки. Вишивали членки по відділах в різних провінціях. Організуванням проєкту зайнявся Комітет Музею в Саскатуні. Виставами і випродажем вишивок керувала референтка народного мистецтва при централі Доча Гуцуляк-Маядзюк. Вистава і випродаж відбулись 1943 року в трьох головних осередках Канади: У Вінніпезі — в крамниці Годсон Бей, в Торонто — Метрополітан Чирч Гавз і в Монреалі в Кенедієн Генді Крефт Гилд. На всіх виставах комітет подавав чай. Численна публіка в трьох осередках відвідала виставу і випродаж, в переважачій більшості неукраїнська (іншонародна). Вистави й випродаж були широко розголошені через радіо і англломовну пресу, як також і про саму організацію Союзу та її працю. Всіх вишивок, як декоративні подушки, серветки, підкладки, чайні комплектовані настільники, — було 504. Чистого доходу з вистав передав Союз Українок Канади Червоному Хрестові по оплаті різних видатків, як пересылка речей та інше \$630.00.

Бонди Перемоги були великою потребою державі і Союзу видав кілька закликів через обіжні листи і пресу. В тій цілі, як відпоручниця уряду Державної Оборони Відділу Фінансів переїхала Канаду особливо українські осередки Ганка Романчич з Оттави. Бонди Перемоги купували відділи, членство і центральна управа Союзу.

Департамент Державної Оборони покликав 1942 р. на конференцію до Оттави голову Союзу Українок Канади Анастасію Рурик. Під час побуту в Оттаві голова Союзу поробила зв'язки з Інформаційним Бюром Консументів, Бюром Воєнних Цін і Торгівлі, Департаментом Народніх Воєнних Услуг, Бюром Добровільних Услуг, Бюром Жіночого Відділу Фільм, Бюром Інформації про Відживлювання. З Оттави, за рекомендаціями Департаменту Державної Оборони поїхала голова Союзу до Сейнт Ен ді Бевлю в Квебеку, де вишколювалась Жіноча Секція Канадійської Армії. Всі ці установи давали інформації населенню у зв'язку з воєнними діями, на так званім, домашнім фронті. В повороті по дорозі додому, голова Союзу Анастасія Рурик організує доповіді по відділах під заг. „Участь укра-

інців у воєнних змаганнях Канади". Аж до закінчення війни в 1945 році організація Союзу Українок без перерви продовжувала працю у воєнній допомозі Канади, а по війні ще довгі роки працює інтенсивно в Червонім Хресті, несучи поміч воєнним біженцям, жертвам війни, хворим і убогим країнам Європи та Далекого Сходу.

На фонд Українських Канадійських Вояків в Манчестері, Англія, Союзу Українок зібрав \$7,078.90, на Червоний Хрест (лише ті, які перейшли через книжки центральної управи) \$4,000.00, це лише 10% того, що їх зложили відділи прямо, або через місцеві комітети. Не входять в той рахунок і прибутки з випродажі вишивок проєкту. Організація Союзу wraz із своїми відділами і членством закупила на сотки тисяч Бондів Перемоги. На Допомоговий Фонд через КУК Союз зібрав \$7,080, на купно амбулянса \$1,977.68. Та всі ці цифри далеко не повні, бо члени і відділи багато жертвували індивідуально, не звідомляючи центральної управи Союзу.

Повоєнна праця в Союзі Українок повернулася на поміч потерпілим у війні українським воєнним біженцям в Європі. В таборах в Німеччині в англійській і американській зонах задержались тисячі українських родин, видатних людей: науковців, мистців, письменників, учителів, громадських провідників, духовенство обидвох українських церков, молоді, дітей. Зорганізована установа ІРО не встигала постачати нагальні потреби втікачів, які покинули все: рідний дім, свій край, все своє нажите добро й утікали перед московським окупаційним режимом України. Чужина, непевність завтрашнього дня, загроза репатріації (примусова висилка назад під комуністичний режим, який загрожував кожному втікачеві смертю). Бож кожне з тих втікачів — всі вони несли у вільний світ жорстоку сталінсько-більшовицьку „правду”, яку досі тримали в Україні в тайні і під багнетом.

При Комітеті Українців Канади створився Фонд Допомоги, а до помочі стали також всі жіночі організації, включно з Союзом Українок Канади. До уряду Канади

посилялись протести проти насильного вивожування воєнних біженців українців з таборів в Німеччині. Канадський уряд ухвалював закон на допущення до Канади воєнних збігців, як емігрантів. А поки тривали наради, Союз Українок організує висилку посилок в табори, співпрацює з Фондом Допомоги при КУК, веде переписку з поодинокими представниками допомогових секторів. Та найбільш помітною працею в цім напрямі треба уважати домагання до уряду Канади на дозвіл приїзду українських збігців, як емігрантів до Канади. І так 1946 року Союз Українок Канади звертається спеціальним листом до Канадійської Національної Жіночої Ради в Оттаві, як один з членів цієї федерації, з'ясовуючи загрозливий стан українських людей в переселенчих таборах.

Крім постійних посилок з одежою, харчами, Союз Українок Канади бере під свою опіку один дитячий садочок в Таборі Ерель, Монстер, Німеччина, а також опікується хворою Ольгою Петлюровою, яка жила в той час на однім з передмість Парижа.

ФІНАНСОВА ПІДДЕРЖКА НАРОДНИХ УСТАНОВ, ОРГАНІЗАЦІЙ В КАНАДІ І В УКРАЇНІ

В початковій праці організації, як центральний провід, так і відділи боролись з фінансовими труднощами. Вся діяльність організації базувалась на жертвенности членства. На першій з'їзді 1926 року було проведено збірку для Ольги Петлюри, дружини Головного Отамана Військ Української Народної Республіки Симона Петлюри, який був підступно убитий большевицьким агентом на вулицях Парижа 1926 року. На висилку делегаток з України на три конгреси Інтернаціональної Жіночої Ради в Вашингтоні, Берліні і Марселі Союз Українок Канади зложив \$400.00 В 40-літній ювілей літературної діяльності Ольги Кобилянської Союз провів збірку та весь дохід з ювілейних святкувань 1927 року переслано письменниці.

Фінансова підтримка установ в Україні: Грошеві збірки, що їх переводив Союз Українок Канади йшли на Рідну Школу, Українських Інвалідів, жертви повені в Галичині, Союз Українок у Львові, на пам'ятник Лесі Українки, молодечу організацію Пласт, Українську Жіночу Бурсу у Львові, на фонд „Жіночої Долі”, „Нової Хати”, на Український Жіночий Конгрес у Станіславові. Союз закупив два уділи на журнал „Жінка” і зібрав поважну суму пожертв на Карпатську Україну 1938 року. До Чехословаччини — на Українську Господарську Академію в Подєбрадах.

Пожертви на українські інституції і громадські потреби в Канаді. Про фонди зібрані на воєнні цілі Канади вже згадували в іншому розділі цієї праці. Союз Українок Канади щедро жертвував на свої виховні інститути, в яких виховується поважне число української молоді — Інститут Петра Могили в Саскатуні, Інститут ім. Михайла Грушевського в Едмонтоні (переіменовано на Св. Івана), Інститут Св. Володимира в Торонто, Колегію Св. Андрея у Вінніпезі. На Дівочий Інститут при Колегії Св. Андрея у Вінніпезі Союз Українок Канади зібрав і передав готівкою \$10,000.00. Крім того умеблював кілька кімнат в Колегії, складав пожертви на новий будинок Колегії Св. Андрея на площі Манітобського університету.

Союз Українок Канади переводив збірку на Раду Української Школи, на видання підручників для недільних шкіл, на організацію СУМК, на видання Історії України в англійській мові і 1966 р. на видання Історії Українців Канади, пресовий фонд „Українського Голосу”, Допомоговий Фонд Українців Канади, Пам'ятник Шевченкові у Вінніпезі, на Український Павільйон на Світову Виставу в Шікаго 1933 р., Комітетові Українок Канади на видання творів Лесі Українки в англійській мові. Союз постійно дає жертви на Червоний Хрест, Поборювання Недуги Рака, на клініку Туберкульози, Комюніти Чест.

А вже найбільше своїх доходів передає Союз Українок Канади на Українську Греко-Православну Церкву в Ка-

наді. Відділи Союзу, які льокуються при церквах передають кожного року тисячі доларів на будову церков, парохіяльних домів, господарських устаткувань громади, на церковні речі і біжучі потреби церкви.

Всі свої доходи з базарів, обідів, чайних прийнять, різних імпрез — віддають на потреби церкви. Союз вложив також багато праці і фінансів на будови Народніх Домів, Читалень Просвіти. Вклад Союзу Українок Канади в розбудову громадського життя дуже поважний, щоб його можна було обчислити цифрами.

ДІМ І ЗДОРОВ'Я РОДИНИ

Від перших днів свого інсування Союз Українок поставив, що родина це основа суспільства, що дім, це дзеркало культури того народу, до якого ця родина належить. „Судять нас люди по ділам нашим”, сказав якийсь мислитель. А ми серед нового світу, незнані і невідомі. І цей наш дім мусить нам також допомогти промовити за нас своє слово. Адже в дім вільнім світі, серед різних народів шукаємо друзів, щоб зрозуміли нас як нарід, щоб поцікавились нашою історичною долею, нашим минулим і теперішнім. І в дім українським домі мусить відзеркалюватись культура нашого народу, його звичаї, побут виховання дітей, домашня економія, наша кухня і в ній питомі наші страви, а враз з тим здоров'я родини.

Український дім, знайшовшись серед нового оточення, потребував певної еволюції, щоб пристосуватись до обставин життя в Канаді, не втратити свого питомого національного характеру, не загубити своєї питоменої культури, зберегти свою національну приналежність. Такій праці Союз Українок Канади присвячує окрему увагу. В Саскатуні 1932 року Союз проводить спеціальний курс домашньої економіки.

З рамени Саскачеванського університету відвідує українські місцевости в Саскачевані Савеля Стечишин, яка закінчила курс домашньої економіки в Саскачеванськiм

університеті. Як лекторка, вона проводить працю по лінії домашнього господарства, навчає також українських вишивок та піддержує зв'язки з відділами Союзу.

Українські питоменні страви, їх відживна вартість, печива, здобувають велику популярність і входять до канадійської кухні в багатьох ресторанах. Відділи Союзу кожного року улаштовують перед Великоднем випродаж печива. Відома в Канаді куховарська книжка Савелі Стечишин „Традишньонал Юкреїніен Кукері” в англійській мові, до якої певну частину приписів виготовляли членки Союзу, перший наклад видано 1957 р., книжка розходиться тисячами примірників.

В ділянці здоров'я, особливо на фармах, коли під руками бракує негайної лікарської допомоги, Союз користувався всякими брошурками Відділу Здоров'я, перекладаючи їх на українську мову, інформуючи членство через пресу та обіжні листи. 1930 року, на прохання Союзу уряд в Саскачевані призначає українку Анну Гошко дистриктовою норсою в цілях охорони здоров'я дітей на фармах. В ділянках охорони здоров'я Союз Українок Канади дає поміч в праці подорожуючих клінік як туберкульозної клініки, клініки щеплення проти дитячого параліжу. Місяць червень спеціально призначений місяцем здоров'я дитини.

ГОРОЖАНСТВО

Від часу зорганізування Союзу Українок Канади, центральний провід вносить у свій статут обов'язок горожанства — „брати участь в громадському та загально-канадійським житті”.

Цей обов'язок горожанства серед членства Союзу виявлявся в багатьох аспектах в житті організації. У воєнній роботі, в добродійній, в будовах інституцій, у вихованні молоді та інше.

Коли в 1949 році уряд Канади в Оттаві ухвалив створити Департамент Горожанства й Еміграції, який увійшов в життя 1950 року, уряд Канади звернувся до ріжних ор-

ганізацій в цілі кооперації. В 1954 році на з'їзді в Саскатуні створено референтуру Горожанства й Еміграції при Союзі Українок Канади. Першою референткою зістала вибрана Валерія Касюрак з Віндзору. Референтка нав'язала з Департаментом зв'язки, одержувала інформації про біжучі події, передаючи їх центральній управі для членства і через пресу читачкам. В цім пляні вона підкреслила, щоб українське жіноцтво активно включалось в політичне життя Канади льокально, провінціяльно і крайово, рекомендує літературу, що її видає Департамент Горожанства. Одним з головних завдань референтури Горожанства було інформувати нових, приїжджих до Канади людей як імігрантів про важливість навчання державної мови Канади, про набуття канадійського горожанства і його значення для жителя Канади й інш.

В 1961 році в м. грудні, редакторка „Променя” Н. Когуська разом з іншими редакторами Етнічної Преси Канади на розпорядження уряду бере участь в Конференції в Оттаві, яка відбувалась під гаслом „Ставайте горожанами Канади”. Кожного року цей Департамент оплачує чотири повних сторінки оголошення в журналі „Промінь”. По більших містах існують спеціальні комітети, які влаштовують „День вручення горожанства”. До тих комітетів входить членство Союзу Українок Канади, подаючи поміч у проведенні певних церемоній. Ось як характеризує одна з промов українки Надії Маланюк, виголошеної на прийнятті нових громадян Канади в Торонто:

„При одержанні паперів горожанства, ви зложили присягу на вірність Канаді і послух її законам. Це не значить однак, що маєте забути вашу Батьківщину і любов до неї. Це — неможливо... Тільки людина з одвічними традиціями, надхнена всім найкращим, що дав їй Рідний Край, може стати корисним громадянином Канадійської Нації”.

Поза цим членство Союзу Українок Канади можна бачити при праці в комітетах реєстрацій, відбору голосів під час голосування, в кандидатах до виборів шкільних, льокальних, провінціяльних та інше. А через членство Союзу

в КНЖРаді, яка пильно слідкує за політичним, економічним життям країни, вносить і свою частину до рекомендацій в резолюціях до уряду Канади.

ВИДАННЯ СОЮЗУ

В перших роках своєї діяльності Союз Українок Канади послуговувався цикльостилевими виданнями. Були це обіжні листи відділам, програми праці, реферати на різні роковини. Перша публікація з друкарні „Українського Голосу” появилася 1931 року, „День Матері” збірник на 32 сторінки різних авторів нарисів, вірші, оповідання, есеї, реферат на свято День Матері і пісні з нотами. Друге поправлене видання вийшло 1933 року. 1937 року вийшла ювілейна книжка Союзу з нагоди 10-ліття організації різних авторок — провідниць організації.

Дальше йдуть такі видання:

- „Український народній стрій” — Савеля Стечишин, 1937 р.
- „Діяльність Союзу Українок Канади” — річні звіти відділів, 1933.
- „Діяльність Союзу Українок Канади” — річні звіти відділів, 1934.
- „Діяльність Союзу Українок Канади” — річні звіти відділів, 1935.
- „Наші визначні жінки” — Софія Русова, передрук, 1945.
- „На сторожі культури” — Наталя Когуська та кілька інших авторів, 1947.
- „Мистецькі скарби українських вишивок” — Савеля Стечишин, багато ілюстрована зразками українських взорів, народної ноші, кераміки, орнаментального мистецтва, 1947.
- „Три силуетки” — Леонід Білецький, літературна характеристика Марка Вовчка, Лесі Українки і Ольги Кобилянської, 1951.
- „Чверть століття на громадській ниві” — Наталя Когуська, ювілейна книжка Союзу, багато ілюстрована, в оправі, 1952.
- „Релігійні мотиви в творчості Лесі Українки” — Наталя Когуська, 1958.
- „Українські вишивки і стіби” — Анастасія Рурик, інструкції і взори про українську вишивку в англійській мові, ілюстрована, 1958.
- „Блискуча зоря” — Митроп. Іларіон, коротка біографія про княгиню Анну, 1960.
- „Українська жінка в хореографії” — Марія Пастернакова, багато ілюстрована, 1963.
- „Батьки і діти” — А. Горохович, 1965.

Організація Союзу Українок, крім ширшого роду публікацій видає ряд цикльостилевих видань, програм, рефератів, обіжних листів і т. п. І так 1939 року Союз Українок Канади видає в чотирьох збірниках приписи п. з. „Українська господиня”, збірні програми з нотами, віршами, рефератами на різні роковини, як Свято Української Державности, збірник з нагоди Великодня, на Свято-Миколаївські Вечори, на День Матері, Свято Книжки, роковини Лесі Українки, Програма жалібних академій по Старипцькій-Черняхівській, Олені Телізі і Хариті Кононенко, на роковини Ольги Кобилянської, в 100-річчя появи творів Марка Вовчка, Листопадове Свято, роковини Шевченка та інші. На подібні роковини центральна управа виготовляла реферати, видавала їх на цикльостилі для сходин по відділах.

ФУНДАЦІЯ ІМ. НАТАЛІЇ КОБРИНСЬКОЇ

Роковини 70-ліття жіночого руху Союз Українок Канади святкував під час головного з'їзду в Саскатуні 1954 року. На цей з'їзд була спеціально запрошена видатна українська діячка, колишній український посол до польського союму, журналістка і довголітня провідниця жіночого руху Мілена Рудницька. Це вже було по війні і вона в той час жила в Нью Йорку. Радісно вітало членство Союзу цю видатну жінку. Вона виголосила дві промови у двох днях — одну на спільній сесії про завдання українців у вільному світі, а другу святочну з нагоди роковин 70-ліття жіночого руху. На жіночій сесії Мілена Рудницька промовляла на тему „Громадська праця українського жіноцтва в Україні між двома світовими війнами”. На цім то з'їзді заплановано видати історію жіночого руху, якого головним ініціатором і редактором було обрано Мілену Рудницьку. І хоч на превеликий жаль цього задуму не було можливости провести в життя, то в той же час виринула думка оснувати фундацію виключно на видавничі справи Союзу, а у зв'язку з важливими роковинами жіночого руху названо її „Фундація ім. Наталії Кобринської”.

Того ж року центральну управу Союзу Українок Канади було перенесено до Едмонтону. Праця над організуванням фундації припала Едмунтонові, який успішно в'язався з цього завдання. Найактивнішу працю у збірках фондів провела референтка фундації Марія Гавриш в Едмонтоні. З передачею центральної управи до Торонта-Гамільтону, фундація начислювала десять тисяч доларів і видано було з її фонду чотири книжки: „Українські вишивки і стіби” А. Рурик, „Блискуча зоря” Митр. Іларіона, „Українська жінка в хореографії” М. Пастернакової і „Батьки і діти” — А. Горохович. Фундація постійно поповнюється новими фондами, однак ними вільно користуватись лише на видавничі цілі Союзу Українок Канади. Фонди фундації знаходяться в банку і ними завідує центральна управа Союзу Українок Канади, а видавничі справи вирішує спеціально вибраний до того комітет. Заплановано видання „Видатні жінки в історії України” д-р проф. Наталії Полонської-Василенко.

ЖУРНАЛ „ПРОМІНЬ”

На з'їзді Союзу в Едмонтоні 1959 року ухвалено видавати власний жіночий журнал. Відділи на місцях провели організаційну працю журналу і ще перед його появою зібрали наперед 800 передплатників. Жіноцтво Союзу раділо надією на власний журнал. Перше число журналу „Промінь” вийшло в січні 1960 року. З кожним роком число читачів побільшувалось. Організація провела кілька кампаній за новими передплатниками і за пожертвами на пресовий фонд. Членство по відділах надалі клопочеться журналом і його фінансово піддержує.

Журнал має 32 стрінки, видається на гарнім білім папері, ілюстрований відповідно до змісту. Журнал редагує колегія, яка складається з таких осіб: Наталя Когуська, Ольга Войценко, Тоня Горохович, Савеля Стечишин, Анна Токарик, д-р Ганна Янішевська, Оленка Негрич, Катерина Миськів. Журнал друкується у видавництві „Тризуб” у Він-

ніпезі. Редакторка Наталя Когуська входить в члени Спільки Українських Журналістів Канади. На зміст журналу складаються матеріали з українського і канадського життя: науки, історії, мистецтва, є й літературна частина, хроніка, але найбільше, мабуть, місця присвячує журнал громадським справам, звідомленням з діяльності організації, господарським справам — всьому тому, що входить в обсяг діяльності організації. Журнал має поважну бібліотеку, твори багатьох новітніх письменників і науковців виданих в Україні й у вільному світі.

СТОРИЧЧЯ КАНАДИ

З днем, коли Канада проголосила 1967-ий рік роком Сторіччя, а враз з тим заклик до його підготовки, Союз Українок Канади почав робити заходи на власний проєкт. В журнал „Промінь” ч. 12, 1963 рік поміщується обширна стаття Ольги Войценко „Назустріч Сторіччю Канади”. Після з’ясованих інформацій, авторка каже:

„Приходимо до питання нашої участі як українців у відзначенні цього Сторіччя. Канада є нашою країною, яку наші предки, або й ми самі добровільно обрали. Тут ми запустили наші коріння, тут виростають наші діти і все, що зв’язане з життям цієї країни, зв’язане також з нами; все, що є гарне і добре в ній, є нашими здобутками і втіхою, а всі її недостачі є також і нашою проблемою та журою. З таким розумінням ми разом з іншими співгромадянами йдемо назустріч Сторіччю Канади...”

Союз Українок Канади запланував свій власний проєкт-колекцію образів українських мистців Канади. На ціль проєкту оподатковано кожну членку на суму \$2.00. При центральній управі Союзу створено Комітет Проєкту Сторіччя, який очолює Анна Балан. Проголошено конкурс на образи з життя української жінки в Канаді, або на тему загально-канадійську. Другий проєкт Союзу на Сторіччя Канади — це 500-доларова нагорода студентів університету за написання найкращої тези про культурний вклад українців у розвій Канади. А третій проєкт — оця невелич-

ка брошура, якої завданням є познайомити інших про Союз Українок Канади та його діяльність.

Крім цих трьох проєктів Союз Українок Канади включається в загальне святкування Сторіччя. Провінційальні управи Союзу займаються продажем паспортів на Світову Виставу в Монреалі, членки Союзу входять до провінційальних і льокальних комітетів Сторіччя, беруть участь в подорожуючих і місцевих хороших виступах, членство Союзу активно заангажоване в підготовці до „Українського Тижня” в Монреалі, в програму того тижня, в гостинному комітеті та інше. Підготовчий Комітет „Українського Тижня” очолює Галина Мельник, одна з провідних членок Союзу. Союз Українок Канади робить заходи, щоб на Світову Виставу в Монреалі поїхало якнайбільше його членства.

ЗА ОСТАННЮ КАДЕНЦІЮ 4-рьох РОКІВ

Добігає чотири роки, коли центральна управа Союзу Українок Канади була перенесена з Едмонтону до Східної Канади — Торонто-Гамільтону. Організацію Союзу очолила голова Анна Токарик з Гамільтону довголітня провідна членка Союзу.

До всіх тих ділянок праці Союзу, що їх досі охоплювала організація, долучились нові біжучі питання. Ці питання винесли на поверхню само життя у зв'язку з подіями в Канаді і поза нею. І так одною з тих нових подій було створення в Канаді Королівської Комісії по питаннях розгляду двомовности і двокультурности Канади. Майже два роки це питання обговорювалось в канадійській пресі, на телевізії, зібраннях, конференціях, з'їздах. Союз Українок Канади як організація крайового значення включився в розгляд того питання. КУК скликає в тій цілі Всеканадійську Українську Конференцію, в якій бере участь голова Союзу Анна Токарик. Ці дворічні дискусії, інформаційні наради закінчуються приготуванням брифу для доручен-

ніпезі. Редакторка Наталя Когуська входить в члени Спільки Українських Журналістів Канади. На зміст журналу складаються матеріали з українського і канадського життя: науки, історії, мистецтва, є й літературна частина, хроніка, але найбільше, мабуть, місця присвячує журнал громадським справам, звідомленням з діяльності організації, господарським справам — всьому тому, що входить в обсяг діяльності організації. Журнал має поважну бібліотеку, твори багатьох новіших письменників і науковців виданих в Україні й у вільному світі.

СТОРИЧЧЯ КАНАДИ

З днем, коли Канада проголосила 1967-ий рік роком Сторіччя, а враз з тим заклик до його підготовки, Союз Українок Канади почав робити заходи на власний проєкт. В журнал „Промінь” ч. 12, 1963 рік поміщується обширна стаття Ольги Войценко „Назустріч Сторіччю Канади”. Після з'ясованих інформацій, авторка каже:

„Приходимо до питання нашої участі як українців у відзначенні цього Сторіччя. Канада є нашою країною, яку наші предки, або й ми самі добровільно обрали. Тут ми запустили наші коріння, тут виростають наші діти і все, що зв'язане з життям цієї країни, зв'язане також з нами; все, що є гарне і добре в ній, є нашими здобутками і втіхою, а всі її недостачі є також і нашою проблемою та журою. З таким розумінням ми разом з іншими співгромадянами йдемо назустріч Сторіччю Канади...”

Союз Українок Канади запланував свій власний проєкт-колекцію образів українських мистців Канади. На ціль проєкту оподатковано кожен членку на суму \$2.00. При центральній управі Союзу створено Комітет Проєкту Сторіччя, який очолює Анна Балан. Проголошено конкурс на образи з життя української жінки в Канаді, або на тему загально-канадійську. Другий проєкт Союзу на Сторіччя Канади — це 500-доларова нагорода студентів університету за написання найкращої тези про культурний вклад українців у розвій Канади. А третій проєкт — оця невелич-

ка брошурка, якої завданням є познайомити інших членів Союзу Українок Канади та його діяльність.

Крім цих трьох проєктів Союз Українок Канади включається в загальне святкування Сторіччя. Провінційальні управи Союзу займаються продажем паспортів на Світову Виставу в Монтреалі, членки Союзу входять до провінційальних і льокальних комітетів Сторіччя, беруть участь в подорожуючих і місцевих хороших виступах, членство Союзу активно заангажоване в підготовці до „Українського Тижня” в Монтреалі, в програму того тижня, в гостинному комітеті та інше. Підготовчий Комітет „Українського Тижня” очолює Галина Мельник, одна з провідних членок Союзу. Союз Українок Канади робить заходи, щоб на Світову Виставу в Монтреалі поїхало якнайбільше його членства.

ЗА ОСТАННЮ КАДЕНЦІЮ 4-РЬОХ РОКІВ

Добігає чотири роки, коли центральна управа Союзу Українок Канади була перенесена з Едмонтону до Східної Канади — Торонто-Гамільтону. Організацію Союзу очолила голова Анна Токарік з Гамільтону довголітня провідна членка Союзу.

До всіх тих ділянок праці Союзу, що їх досі охоплювала організація, долучились нові біжучі питання. Ці питання винесли на поверхню само життя у зв'язку з подіями в Канаді і поза нею. І так одною з тих нових подій було створення в Канаді Королівської Комісії по питаннях розгляду двомовности і двокультурности Канади. Майже два роки це питання обговорювалось в канадійській пресі, на телевізії, зібраннях, конференціях, з'їздах. Союз Українок Канади як організація крайового значення включився в розгляд того питання. КУК скликає в тій цілі Всеканадійську Українську Конференцію, в якій бере участь голова Союзу Анна Токарік. Ці дворічні дискусії, інформаційні наради закінчуються приготуванням брифу для доручен-

ня Королівській Комісії. В цій брїфі Союз Українок Канади займає становище, що Канада повинна бути багатомовна, а не двомовна, що другою мовою для українських дітей в Канаді повинна бути українська мова. В травні 1965 року цей брїфі захищали перед Королівською Комісією в Торонто Анна Токарик, голова і Оріся Сушко — секретарка.

В р. 1963-4 організація проводить ювілейні святкування двох видатних письменниць України: 100-річчя народин Ольги Кобилянської і 50-річчя смерти Лесі Українки. Виготовляє програму святкувань відділам. Центральна управа поширює між відділами книжку „Українська жінка в хореографії” М. Пастернакової, „Кенедієн Калчурал Герітедж Юкранієн Контрібюшон” О. Войценкової, розсилає до бібліотек відділам „Твори” Юрія Клена у двох томах. Та одною з важливих пророблених ділянок були офіційні відвідини відділів головою Союзу Анни Токарик. За чотири роки свого урядування вона відвідала всі відділи в Канаді в таких провінціях: Брітіш Колумбії, Алберті, Саскачевані, Манітобі, Онтаріо і Квебеку. Членство Союзу вітало голову Анну Токарик, підкреслюючи важливість контакту. Того ж самого 1964 року українське суспільство в Канаді відмічує 150-річчя народження Шевченка у Вінніпегу, готується величава імпреза, тут і пам’ятник стоїть поетові. Після церемоній відмічення, після академії відбувається у Вінніпезі ПАНА-ська конференція в справі скликання Світового Конгресу Українців. В той самий час зорганізоване жіноцтво відмічує 20-річчя Комітету Українок Канади, а в наступнім 1965 році 8-мий Конгрес Українців Канади, з’їзд Спільки Українських Журналістів в Нью Йорку. Другий З’їзд Українських Журналістів Канади і ЗДА. в Торонто 1966 р. У всіх тих подіях бере активну участь Союз Українок Канади.

1965 року відбувся в Торонто в м. липні головний з’їзд Союзу Українок Канади. На цій з’їзді, на спеціальнім обіднім прийнятті учасниці з’їзду повітали нововидану Союзом книжку Тоні Горохович „Батьки і діти”, як також її авторку. Другою атракцією з’їзду був цінний дарунок Юрія Токарика, емальовий нашпийник — символ головства

Союзу Українок Канади. Нашийник з відповідним словом та церемонією був вручений голові під час обіду. В дальшому цей нашійник має автоматично переходити до тієї особи, яка буде виконувати обов'язок голови Союзу.

Цей з'їзд, як останній перед ювілейним відбувався під кличем „Слово, моя ти єдина зброя” (слова Лесі Українки). Цим провід організації виточував лінію праці, вкладав всі зусилля, щоб серед широких мас членства викликати зацікавлення студіями української літературної мови, уводить в програму улаштування семінарів, основує Гуртки Книголюбів, поручає підручники для самонавчання або вечірні курси дорослих, реклямує впис на позаочні курси української мови, що їх подають департаменти освіти в провінціях Саскачевану, Алберти і Манітоби, заохочує родичів поцікавитись українською мовою для дітей у державних школах у Західних провінціях.

І так цим скороченим загальним нарисом даємо перебіг сорокрічної діяльності Союзу Українок Канади. Ступаємо на поріг нової доби, вчуваємось в гомін ходу нових подій життя української спільноти. І коли підемо назустріч цьому життю з розумінням його, коли зможемо в нім зберегти за собою послідовність і принципи, пристосовуючи їх до грядучих днів, то наше майбутнє перед нами.

З М І С Т :

	<i>Стор.</i>
Вступ	3
Ініціаторки Союзу Українок Канади	5
Перший З'їзд	6
Освіта	7
Громадське виховання молоді	9
Українське народне мистецтво і музей Союзу	10
Співпраця з українськими, канадійськими і міжнародними організаціями	13
Зв'язки і співпраця з українськими жіночими організаціями	15
Воєнна і повоєнна праця	17
Фінансова підтримка народніх установ, організацій в Канаді і в Україні	20
Дім і здоров'я родини	22
Горожанство	23
Видання Союзу	25
Фундація ім. Наталії Кобринської	26
Журнал „Промінь”	27
Сторіччя Канади	28
За останню каденцію 4-рьох років	29

ГОЛОВИ
СОЮЗУ УКРАЇНОК КАНАДИ

Савелла Стецишин
Savella Stechishin
1927- 1934 & 1936—1938

Дарія Яндова
Daria Yandova
1934—1936

Марія Ткачук
Maria Tkachuk
1938 -1941

Анастасія Рурік
Anastasia Ruryk
1911- 1942

Наталія Л. Контська
Natalia L. Kohnska
1942- 1948

Ольга Войцєнко
Olga Wojcienko
1948—1954

Катерина Міськєв
Katerina Miskew
1954—1956

Софія Васильсина
Sofia Wasylsyhyn
1956—1958

Стефанія Панш
Stefania Pansh
1958—1963

Анна Токарєк
Anna Tokarek
1963—1967

PRESIDENTS of
UKRAINIAN WOMEN'S ASS'N
of CANADA